Yazar Av. Hamdi Can ÜNSAL
Pazar, 31 Ağustos 2008 17:05

2005 yılında gerek Türk Ceza Kanunu (md 73/8) gerekse Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda (md.253, 254, 255) uzlaşma (uzlaştırma) müessesesi kabul edilmiştir. 2006 yılında Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile uzlaşma müessesesi bugünkü halini almıştır. Şu sıralarda ise Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı gündemdedir. Ceza hukuku alanında uzlaşma - uzlaştırmacı, özel hukuk alanında ise arabuluculuk - arabulucu kavramları kullanılmaktadır. Gerçekten uzlaşma ve arabuluculuk müesseseleri birbirlerine uygulama kriterleri açısından bir hayli benzemekle birlikte özünde bunlar birbirinden farklıdır.

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı gerekçesinde *"Kanunun uygulanması bakımından merkezi bir konumda bulunan "arabuluculuk" kavramına yüklenen anlam ve içerik, "uzlaştırma" kavramından temel farklılıklarına da işaret edilmek suretiyle tespit edilmiştir."* denilmekle kurumlar arasındaki farklılık resmi dille de onaylanmaktadır.

Uzlaşma, ağır olmayan suçlarda, toplumun suç ile bozulan kamu düzenini, tarafların barışması yolu ile yeniden ihdas eden, mağdurun zararını da giderilmesi suretiyle, adaleti yerine getiren, yeni bir yaptırım benzeri kurumdur. (1) Arabuluculuk ise tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri, yani "sulh olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlıkları" bağlamında uygulanma alanı bulacaktır.

Uzlaşma, yeni ve yaptırım benzeri bir kurumdur. (2) Bu noktada arabuluculuk ihtilafların giderilmesi için taraflarca alternatif bir çözüm yolunun bulunmasını amaçlarken uzlaşma, mağdurun tatmin edilmesini amaçlamaktadır.

Temelde uzlaşma, ceza hukuku anlamında bir kurum, barışma ve en önemlisi devletin ceza verme hakkını ortadan kaldıran sebeplerdendir. Bunun da ötesinde kimi vakalar açısından yargılama ön şartıdır. Kanunda sayılan hallerde usulüne uygun uzlaşma çağrısı yapılmadan iddianame düzenlenememektedir. Arabuluculuk müessesesinin benzer sınırlayıcı bir özelliği bulunmamaktadır.

CMK madde 253/9 uyarınca cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilmekte veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilmektedir. Kamu davasının açılmasından sonra ise CMK madde 254 uyarınca aynı yetkiler hakim tarafından kullanılabilmektedir. Burada taraflar, uzlaştırmacıyı özgür iradeleri ile kendi aralarında anlaşarak belirleyememektedir. Gene uzlaştırmacının (uzlaştırıcının) en azından hukuk öğretimi görmüş olması aranmaktadır. CMK madde 253/14 uyarınca uzlaştırmacı (uzlaştırıcı), müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet Savcısı ile görüşebileceği, Cumhuriyet Savcısının uzlaştırmacıya talimat verebileceği düzenlenmektedir. Arabuluculuk uygulaması, uzlaşmaya atfedilen önemin sonucu olarak yorumlayabileceğimiz bu kıstas ve sınırlamaların varlığı karşısında özellikle arabulucunun seçimi noktasında uzlaşma müessesesine göre daha esnektir.

Bir başka temel farklılık ise uzlaştırmacının taraflara çözüm önerisi getirmesi yolunun kapatılmamış olmasıdır. Uzlaştırmacı, hukuka uygun edimleri içeren her türlü teklifi taraflara sunabilir. Gerektiğinde tarafları düşebilecekleri pozisyonlar açısından uyarabilir, açıklamalar getirebilir. Oysa arabulucu, uyuşmazlık hakkında taraflara çözüm önerilerinde bulunamaz. Bunun yerine arabulucu, sadece sistematik bir biçimde iletişim teknikleri uygulamak suretiyle, taraflar arasında iletişim kurulmasını kolaylaştırır ve diyalog sürecinin işlerlik kazanmasına ve bunun canlı tutulmasına katkı sağlar, taraflara rahat ve özgür bir müzakere ortamı yaratmak suretiyle sorumlulukları kendilerine ait olmak üzere çözümü kendilerinin bulmasına yardımcı olur.

Normal 0 21 false false false MicrosoftInternetExplorer4 Normal 0 21 false false false MicrosoftInternetExplorer4

Arabuluculuk, tarafsız bir grup veya kişinin (arabulucu) her iki taraf arasında ortak bir çözüm bulmaya ve onları anlaşma yapmaya teşvik etmeye çalışmasıdır. Bu şekilde arabulucu, tarafları tavizler vermeye yöneltme veya anlaşmayı engelleyen yanlış anlamaları açıklığa kavuşturma görevini üstlenir. Arabulucu müzakere ile ilgili kendi görüş açısını ve pozisyonunu ortaya koymaz, sadece müzakerenin ilerlemesi ve anlaşmanın sağlanmasını kolaylaştırır (3).

(1-2)Kunter /Yenisey/Nuhoğlu Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku - Sf 1212

(3) Canan Çetin – Müzakere Teknikleri – Sf 428

//